

ЛЮДИНА І ЗНАННЯ: на перетині сучасної епістемології, онтології, феноменології, філософської антропології

MAN AND KNOWLEDGE: at the intersection of modern epistemology, ontology, phenomenology, philosophical anthropology

<https://doi.org/10.15407/fd2024.04.034>
УДК 111.32+165.24]:141.319.8“312”

Вікторія КОЗАЧИНСЬКА,
доктор філософських наук,
старший науковий співробітник відділу філософської антропології,
Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України,
01001, Київ, Трьохсвятительська, 4
vkozachynska@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9744-8300>

СУМ'ЯТТЯ СУБ'ЄКТИВНОСТІ: МІЖ ТРАВМОЮ ТА (НАД)ПРИСТРАСНІСТЮ

Стаття є спробою виявити тяглість експлікацій суб'єктивності в модусах структури афективності як конститутивної для її гетерогенної природи. Теоретико-методологічний базис дослідження — феноменологічна дескрипція суб'єктивного досвіду, засоби історико-філософського аналізу, герменевтичні методи розуміння й інтерпретації. Методологічно вихідною є знакова для неklasичного образу людини ідея суб'єктивності як трансцендентного в іманентному. Логіку дослідження вмотивовує зсув від ситуації пасивності суб'єктивності до суб'єктивності, афіційованої власною історією, що набуває конститутивного досвіду травми, гетеро-(авто)афіційовання чи (над)пристрасності. Так, у новітніх французьких феноменологічних та (пост)феноменологічних дослідженнях дітклива суб'єктивність, конститууючись у модусах структури афекту, формується завдяки виключному досвіду травми, гетеро-(авто)афіційовання чи (над)пристрасності, що необорно (пере)створює саму суб'єктивність. Тобто становлення суб'єктивності збурено виключним досвідом, який, необорно заперечуючи засновки існування суб'єкта, конститууює останнього «всупереч йому самому».

Цитування: Козачинська, В. (2024). Сум'яття суб'єктивності: між травмою та (над)пристрасністю. *Філософська думка*, 4, 34—42. <https://doi.org/10.15407/fd2024.04.034>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2024. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Якщо гетероафіційована суб'єктивність у Ж. Лакана й Е. Левінаса є радше пасивністю, оскільки травматичний досвід пасивного «знесення», зрушуючи нарцисичні уявлення суб'єкта, конститує останнього «проти волі», то у (пост)феноменологічних уявленнях (М. Анрі — А. Мальдине) експлікована між травмою і (над)пристрасністю суб'єктивність набувається у структурах автоафіціювання, що сполучає пасивне прийняття афекту з активною респонзивністю — відповіддю на афект. Тяглість експлікацій суб'єктивності в модусах структури афекту від ситуації пасивності до набуття суб'єктивністю досвіду травми, гетеро-(авто)афіціювання чи (над)пристрасності вмотивовує конститутивність афективності для гетерогенної природи суб'єктивності.

Ключові слова: суб'єктивність; пасивність; афективність; травма; Інший; (над)пристрасність (патичність).

Попри зухвалий бум методологічної нікчемності суб'єкта, філософія ХХ століття зіткнулась з упертим ренесансом «антропоморфних» (П. Козловскі) трендів. Новітня історія суб'єктивності як дискурс «розриву» іманентного Я метафізичної традиції постала розмиканням суб'єктивності як трансцендентного в іманентному (Renaut, 1989). До складу визначуваної радше негативно, через трансгресію ознак «розіркненої» суб'єктивності акцептовано обшири Іншого, автентично людське реконцептуалізовано у лімінальних ознаках існування, а саму суб'єктивність оприявлено незримою (відтворена повз суб'єкта Шопенгавером та Ніцше, неочевидною вона зринає у Дельоза та Фуко, пасивною — у Гусерля, Гайдеггера, Левінаса й Анрі).

Гетерогенно повнотна суб'єктивність визначається «феноменально повним» (М. Мамардашвілі) тлом конституювання у шерезі довербальних, до операційно-мисленневих структур, що є «генеративними» (М. Мамардашвілі) символічними структурами чи «третім Я» (В. Шинкарук) як трансцендентальною умовою досвіду (Козачинська, 2016: сс. 244—245). Експлікації незглибних обширів специфічно людського збурюють зсув статусу Я у новітніх теоріях суб'єкта (Дж. Серль, Г. Стросон, А. Дамазіо, П. Рікер, В. Декомб), концепціях нерелексіїної (само)свідомості (А. Гурвіч, Д. Генріх, М. Франк), феноменологічних дескрипціях афективності, тілесності, інтерсуб'єктивності (Е. Левінас, М. Мерло-Понті, Б. Вальденфельс, М. Анрі, Д. Захаві). Так, теорія Д. Захаві, враховуючи темпоральний, афективний та тілесний устрій дорефлексіїного досвіду суб'єктивності, виходить з ідеї усвідомлюваного безпосередньо в даності собі мінімального Я, притаманного усім станам свідомості, єдиним на підставі їх дорефлексіїного переживання як «моїх» (Zahavi, 2011).

Для новітніх філософських, передусім французьких феноменологічних та (пост)феноменологічних, уявлень є показовим зміщення від суб'єктивності трансцендентальної до суб'єктивності, афіційованої власним унікальним досвідом, що набуває обертонів «кризового», якого належить набути непрямо — через травму, гетеро-(авто)афіціювання, (над)пристрасність (патос, патичність) — і який виявляється конститутивним для нової суб'єктивності. Спровокований як результат виклику подвійної неможливості: неможливості віддатися травмі

без опору та неможливості захистити себе від неї (Bernet, 2004: р. 295), — суб'єкт формується завдяки збуреному афектом оригінальному досвіду, що необорно (пере)створює суб'єктивність «всупереч їй самій».

Через виявлення тяглості експлікацій суб'єктивності в модусах структури афективності — від ситуації пасивності до досвіду травми, гетеро-(авто)афіціювання чи (над)пристрасності (Ж. Лакан — Е. Левінас, М. Анрі — А. Мальдине) — у статті поставлено за мету довести конститутивність афективності для гетерогенної природи суб'єктивності у новітніх філософських, передусім французьких феноменологічних та (пост)феноменологічних дослідженнях, в яких суб'єктивність оприявлено як повнотність явищ — від афективності й тілесності до найскладніших форм саморефлексії й інтерсуб'єктивності.

Розмірковуючи про можливість трансцендентальної феноменології, Рудольф Бернет у праці «Трансцендентальна феноменологія?» радить у разі зіткнення із трансцендентальною феноменологією й тою, що не вважає себе такою, в обох випадках поважати їхні межі, а не прагнути їх здолати, оскільки у підвалинах усієї феноменології лежить ніщо інше, як фактичність нашого досвіду (Bernet, 2015: р. 25). У дослідженні з не менш промовистою назвою «Травмований суб'єкт» Бернет акцентує те, що досвід суб'єктивності нерідко обертається тривким ви-током невимовного або ж — власне у психоаналізі Ж. Лакана й моральній філософії Е. Левінаса — джерелом неуявлюваного (що перебуває принципово поза уявленням) збентеження та сум'яття, що й уможливорює самопізнання, й насамкінець, про-мовляючись для Іншого, — маяченням, марою (Bernet, 2004: р. 273).

До слова, за А. Бадью, саме французька мова з її ресурсом наполегливого запиткування, що докопується до суті, після чого суб'єкт заходить так далеко у мерехтінні своїх слів, що вже і справді «нема чого сказати», сприяла переконливості лаканового «скасування суб'єкта»: «Французькою завжди говоритимуть, що “людина є марною пристрастю”, що “несвідоме є структурованим як мова (*langage*)” (Лакан), що “шиза (*schize*) отримує існування лише завдяки бажанню без мети й причини, яке її прокреслює і з нею сполучається”» (Бадью, 2009: с. 54).

Думка про те, що суб'єктивність осягається у відношенні суб'єкта до неуявлюваної, не осяжної свідомо чужості (інакшості) — Іншого (власне Інший, зринаючи поза уявленням, є цим неуявлюваним), за Р. Бернетом, зближує позицію Ж. Лакана з теорією Е. Левінаса. Як у психоаналізі першого, так і в моральній філософії другого таке відношення набуває форми досвіду, що травмує. Спільним для обох є і прагнення відтворити «неспівчасну» діакронію інтенційної свідомості (суб'єкта) та події інакшості (травми), «моєї насолоди» та страждання Іншого.

Лакан відсуває травму, що «дірчавить» тканину символічного, з якої зіткано історію суб'єкта, до Реального — цариною психічно сублімованих недиференційованих потреб як травматичного «несимволізованого залишку» (Bernet, 2004: р. 275). «Позачасова» зустріч з невимовним, неуявлюваним Реальним може відбутися за психозу, повернувшись у галюцінації. Рушієм психічного є при цьому конститутивна «нестача» існування неминуче дивідної тожсамості Я, прагнення заповнити яку позначено тут як потребу.

За Е. Левінасом, маркування Іншого як ближнього — співрозмовника — стається саме у зверненні, виявляючи етичну змістовність, отриману від Іншого в його діахронічному відношенні близькості, що не об'єктивує. Остання як передусім тактильна діткливість — відчуття шкіри, пестоці насолоди тощо — визначає контакт з Іншим. Втілено суту, із «зідраною шкірою» суб'єктивність, котра щомиті «всупереч собі» відчуває мізерність Іншого, як свою власну, — уповні наділено болісною плоттю, обтяжено спроможністю бажати та страждати.

Схильність суб'єктивності до травми, яка, конститууючи, сприяє народженню такого суб'єкта, котрий «перевершує власний нарцисизм» (Bernet, 2004: р. 270), є невіддільною ознакою суб'єктивності, підкореної тілесній чуттєвості як глибинному, «прихованому» надфеномену тактильної діткливості. Саме тілесна вразливість схильного до травми Я формує відкритість суб'єктивності до Іншого на позатеоретичному рівні насолоди чи страждання. Власне трансцендентність, або ж «стихія» як виток, обшир, куди насолоду занурено, є ознакою іншого й екстеріорного «у самих глибинах іманентного» (Bernet, 2004: р. 286).

Попри те, що суб'єкт розімкнений назустріч інакшості (Іншому) у своїй насолоді, він, утім, змушений нею пожертвувати — активність предметної свідомості стосовно Іншого має обернутися пасивністю. Наголосимо, що, пов'язуючи Я з вихідною пасивністю як перед-первинною метафізичною структурою, Е. Левінас переконаний, що пасивність не визначає суб'єктивність як об'єкт активності з боку Іншого, котрий домагається й переслідує її — йдеться про іманентну структуру суб'єктивності (Lévinas, 1974: pp. 86—90).

Відтак самодостатнє Я обертається химерою: за насолодою життям зринає його страждання. Непозбутній обов'язок перед Іншим передують будь-якій можливості вибору суб'єктивності як «боржниці». Така відкритість до Іншого обертається глибинним неспокоєм суб'єктивності, а близькість як пряме відношення двох суб'єктивностей, — метаонтологічною патичністю, що виникає природно й пасивно.

За висновком Р. Бернета, Інший у Левінаса й несвідоме у Лакана маніфестують володарювання феномену над суб'єктом, так що феномен чужого й нав'язаного свідомості відношення, що травмує і зруйновує, заперечує усталені уявлення суб'єкта, а значить, і власне суб'єкта. Попри це, травмований суб'єкт знову відновлюється — але наперекір, всупереч собі: без цього відчуття власної збуреності не могло б бути ні нарцисизму, ні самовіддачі, ні подоланої травми, ні підвладності травмі, з якою упокорюєшся через любов до іншого, ні поклику, ні відповіді (Bernet, 2004: р. 295).

Отже, промовляючи (?) для Іншого, досвід конституювання суб'єктивності у модусі травми визначається структурами гетероафіціювання. Гетероафіціювана суб'єктивність у Ж. Лакана й Е. Левінаса є радше пасивністю: експлікуючись у психоаналітичній перспективі, досвід пасивного «знесення» — як стерпність, що не обирається свідомо, — стається «проти волі». При цьому саме цей досвід є необорно переображувальним: зрушуючи нарцисичні уявлення суб'єкта, він конститує останнього.

Виразною ознакою (пост)феноменологічної суб'єктивності є патос як досвід *страждання*, в якому переплетено ураженість ззовні та «моя власна вразливість». Колись сув'язь онтологічної й етичної проблематики зумовила вищість активного як безпристрасного над таким, що зазнає (терпить), пасивним як пристрасним. Обстоюючи засадовість афективних станів для спасіння, Августин експлікує афективне у конотаціях *affectus* — впливу, що провокує налаштованість душевного життя. Феноменологічний аналіз убачає конституювання смислів на засадах пасивного як не опрацьованого свідомістю на активному рівні перед-даного, що вможливує активний досвід. Будь-який акт афіційованого зсередини своєю інтенційністю Я, що піддається афективному стимулу та «змінює перспективу», є, за Гусерлем, реакцією на афект, але Я активно вирішує долю власних афектів.

На думку М. Анрі, традиційна, інтенційна феноменологія, зводячи феноменалізацію до способу, яким з'являються речі світу, випускає з уваги явище життя як підставу будь-якого явища предметності. В інтенційних переживаннях явище Я собі опосередковано явищем інтенційного предмета, а отже, вторинне щодо самовиявлення Я у неінтенційних переживаннях. Предметом неінтенційної феноменології має бути те, що передує інтенційності — тобто саме явище як спосіб, що ним речі дані свідомості: «Визнати феноменальність, притаманну лишень життю, визнати пристрасну самоафективність, що вможливує життя як життя в його радикальній чужорідності щодо інтенційного акту бачення, — ось завдання неінтенційної феноменології» (Henry, 2003: p. 122).

За феноменологією життя М. Анрі, саме завдяки афективним структурам здійснюється первинна щодо досвіду пасивна перед-даність, що вражає Я. Вихідною структурою, що забезпечує можливість впливу взагалі, є фундаментальна структура, в якій *Dasein*, або ж самість заторкнуто власним поза-світовим життям: ек-зистування *Dasein* можливе тільки на засадах якогось іманентного буття-вже-афіційованим — авто-афективності. Прямий доступ до світу, відтак, опосередковано «самовідчуттям» як умовою будь-якого споглядання, без якого останнє не було б нам даним. У цьому самовідчутті немає місця для світу, однак саме в ньому думку дано самій собі.

Самовідчуття як те, що «відчуваєть-ся саме», будучи виразним прикладом пасивності, є патосом, в якому те, що спричинює страждання, збігається з тим, що страждає. Ця суб'єкт-об'єктна тотожність патичного утворює, за Анрі, осереддя суб'єктивності — самість (*ipséité*). Самовідчуття як патос означено потужністю, що полягає в абсолютній достеменності, якою наділено явленість Я собі у патосі почуття. Там, де є будь-яка інакшість у собі, будь-яке «розщеплення» самості — на феноменологічного спостерігача та конституювальне Я або на «Я, яким я був» та «Я, яким я став» — уже передбачається, на переконання М. Анрі, опредметнення самості й, тим самим, її помилкове ототожнення з речами світу.

Самість є місцем неопосередкованості афективних станів, де відчуття страждання чи насолоди збігаються з відчуттям самого життя. Я сам даний собі через патос, як життя є безпосереднім патетичним самоствавленням: саме патос як пристрасна само-вразливість утворює тожсамість самості, котра дає змогу людині про-

мовити те, що належить Богові: «Я є Я» (Henry, 2000: р. 251). Живий Бог, за Анрі, — це Життя, й наявність цього життя у людині робить її справжньою самістю.

Теологічні інтуїції М. Анрі експлікують, за його визначенням, християнське *cogito*, осердям якого є самовипробування, а отже, *cogito* має в собі феноменологічне життя, бо «творить феноменальність». Коли живе відчуває життя у стражданні чи болю, ця мить випробування життя є витокком здатності виявляти явища як такі. Оскільки більше за все живе — саме життя, то Страсті Христові як пристрась, *cogitatio* є фундаментальною афективною налаштованістю, в якій життя торкається своєї власної Основи (Henry, 2000: р. 187). Сила, якою наділено самість, впливає з граничної пасивності: я лише той, хто здійснює цю здатність, джерелом же усякої влади є, за Анрі, Живий Бог.

Про надпристрасність (*transpassibilité*) суб'єктивності як «хворобу» в сенсі випробування того, хто терпить (від *passible* — пристрасний і разом такий, що зазнає страждань), розмірковує А. Мальдине, праці якого означені психопатологічною проблематикою, зокрема питаннями трансформації суб'єктивності у психотичній кризі. Ідея (над)пристрасного доволі усталена у словнику французьких феноменологів, зосереджених на проміжному донедавна питанні — що із суб'єктом відбувається, не збігається з пасивним: «“Пристрасний” значить “здатний страждати [*râtir*], зазнавати”, і ця здатність (спроможність) передбачає іманентну випробуванню активність» суб'єктивності (Maldiney, 2007: р. 266). У Гайдеггерівських термінах це — рішучість, існування, котре осягає себе як тут-буття, котре, отже, існує трансцендуючи.

Експлікована А. Мальдине філософія події — з притаманними подієвості конотаціями непередбачуваності, необоротності тощо (як події у Гайдеггерівському розумінні — *das Ereignis* та разом як спів-буття з Іншим) — висвітлює людське існування як стосунки, конститутивні для Я, самості, — уможлиблює дескрипцію становлення суб'єктивності як шеругу травм (криз), складених з етапів розщеплення й наступного відновлення самоідентичності Я. Надпристрасність як здатність зазнавати (відчувати, страждати) обертається при цьому власне сприйнятливістю до непередбачуваної, а тому неможливої події зустрічі, що радикально перевершує можливості суб'єкта.

Пережити подію значить, за Мальдине, вижити й сформуватися як самість, котра усвідомлює себе тут і тепер у власній індивідуальності й повноті. Причому спроможність відчувати непередбачуване може зазнати поразки, як у психотичній кризі, а отже, хвороба для людини є передусім випробуванням, осягнути яке можливо, лишень визначивши, що значить «бути людиною» (Maldiney, 2007: р. 263). В кожній ситуації людське існування утримує, за Мальдине, патичну складову: живі істоти мають патичний модус існування, котре радше зазнається, відчувається, ніж покладається.

Ситуація живої істоти неоднозначна: з одного боку, терпіти значить пасивно зазнавати, а з іншого боку, витримка передбачає опір (або згоду), що є певною активністю (Maldiney, 2007: р. 282). Оскільки патичне означене двома властивостями: воно не належить до устрою сущого й наділене особистісним

характером, — то живе створіння зазнає той аспект життя, що є його власним аспектом: «Існування трапляється з *кимось* особисто — *ці два* характерні виміри становлять патичну складову існування. Їх сполучення визначає сприйнятливність до події... Подія зазнається, а не створюється... Вона виникає з непередбачуваного, і ... є особистою» (Maldiney, 2007: p. 305).

Справжня подія-наступ, що ставить перед небезпекою стати-іншим, непередбачувана. Вона — зустріч з інакшістю, неозначувана значущість якої виявляє нашу власну значущість. Будучи подією, ось-буття є, власне, «заради іншого», а як ось-буття-з притаманне також ось-буттю іншого, наскільки воно звільняється — завдяки своєму власному світу — для спів-буття (Maldiney, 2007: p. 286). Така подія зустрічі, за А. Мальдіне, стається за цілком певних умов: ось-буття може зустріти щось виключно у світі, на реєстр якого воно налаштоване, при цьому розімкнутий саме так світ — це не світ узагалі, а світ, певним чином налаштований (Maldiney, 2007: p. 282). Налаштованість, отож, є універсальною, тобто — екзистенціалом.

А. Мальдіне тлумачить надпристрасність як можливість набуття власного обличчя, як віднайдення себе у події зустрічі, а отже, моя відповідь передуде поклику й розмикає його. Розкритість першовитокові [originaire] (а не первинному [originel]), така, що сприймає подію, сприйнятливність, яка перетворює існує, і становить його надпристрасність (Maldiney, 2007: p. 307).

Надпристрасність, за Мальдіне, передбачає розкриття, вільне від будь-якого начерку, і, приймаючи подію, що розкриває щоразу інший світ, ось-буття перетворюється. Однак унаслідок перетворення ось-буття «прірва події» зникає сама собою у виразності розкритого, і тут-буття постає перед самим собою, проте під новим кутом зору. І цей кут — не той бік, яким повернуті до нас речі, а обрій, що перевершує усяке очікування, з якого все приходить, такий обшир, до існування якого приходимо ми самі (Maldiney, 2007: p. 308)

Таким чином, у новітніх французьких феноменологічних та (пост)феноменологічних дослідженнях дієкліва суб'єктивність, конститууючись у модусах структури афективності, формується завдяки виключному досвіду травми, гетеро-(авто)афіціювання чи (над)пристрасності, що необорно (пере)створює саму суб'єктивність. Якщо гетероафіційована суб'єктивність у Ж. Лакана й Е. Левінаса є радше пасивністю, оскільки травматичний досвід пасивного «знесення», зрушуючи нарцисичні уявлення суб'єкта, конститує останнього «проти волі», то у (пост)феноменологічних уявленнях (М. Анрі — А. Мальдіне) експлікована між травмою та (над)пристрасністю суб'єктивність набувається у структурах автоафіціювання, що сполучає пасивне прийняття афекту з активною респонзивністю — відповіддю на афект. Тяглість експлікацій суб'єктивності в модусах структури афекту від ситуації пасивності до суб'єктивності, що набуває досвіду травми, гетеро-(авто)афіціювання чи (над)пристрасності, умотивовує конститутивність афективності для гетерогенної природи суб'єктивності як повнотності явищ — від афективності й тілесності до найскладніших форм саморефлексії й інтерсуб'єктивності.

ДЖЕРЕЛА

- Бадью, А. (2009). Французька мова. Про французьку мову як очищення / Переклад: А. Рябчук, В. Артюх. У: *Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей* (т. 1, сс. 48—54). Київ: Дух і літера,
- Козачинська, В.В. (2016). Суб'єктивність: розмикання гетерогенних обширів (філософсько-антропологічний вимір): Монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова.
- Bernet, R. (2004). Le sujet traumatisé. In: R. Bernet, *Conscience et existence. Perspectives phénoménologiques*, (pp. 269—295). Paris: PUF, collection «Epiméthée».
- Bernet, R. (2015). Transcendental Phenomenology? In: J. Bloechl, N.de Warren (Eds.), *Phenomenology in a New Key: Between Analysis and History. Essays in Honor of Richard Cobb-Stevens* (pp. 115—133). Springer [Edition: Contributions to Phenomenology, 72].
- Henry, M. (2000). *Incarnation: une philosophie de la chair*. Paris: Seuil.
- Henry, M. (2003). Phénoménologie non-intentionnelle: une tâche de la phénoménologie à venir. In: M. Henry, *De la phénoménologie*. T. I. *Phénoménologie de la vie* (pp. 105—123). Paris: PUF [collection «Épiméthée»].
- Lévinas, E. (1974). *Autrement qu'être ou au-delà de l'essence*. La Haye: Nijhoff.
- Maldiney, H. (2007). De la transpassibilité. In: H. Maldiney, *Penser l'homme et la folie* (pp. 263—308). Grenoble: Éditions Jérôme Millon [collection «Krisis»].
- Renaut, A. (1989). *L'Ère de l'individu. Contribution à une histoire de la subjectivité*. Paris: Gallimard.
- Zahavi, D. (2011). Unity of Consciousness and the Problem of Self. In: *The Oxford Handbook of the Self* / Ed. by S. Gallagher (pp. 314—333). New York: Oxford University Press.

Одержано 02.10.2024

REFERENCES

- Badiou, A. (2009). French. About French as clearing (Évidement). [Trans. from Fr. A. Ryabchuk & V.Artyukh]. [In Ukrainian]. In: B. Cassin, K. Sigov (Eds.), *Vocabulaire européen des philosophies: Dictionnaire des intraduisibles* (vol. I, pp. 48—54). Kyiv: Duch i litera. [=Бадью 2009]
- Bernet, R. (2004). Le sujet traumatisé. In: R. Bernet, *Conscience et existence. Perspectives phénoménologiques* (pp. 269—295). Paris: PUF [collection «Epiméthée»].
- Bernet, R. (2015). Transcendental Phenomenology? In: J. Bloechl, N.de Warren (Eds.), *Phenomenology in a New Key: Between Analysis and History. Essays in Honor of Richard Cobb-Stevens* (pp. 115—133). Springer [Edition: Contributions to Phenomenology, 72].
- Henry, M. (2000). *Incarnation: une philosophie de la chair*. Paris: Seuil.
- Henry, M. (2003). Phénoménologie non-intentionnelle: une tâche de la phénoménologie à venir. In: M. Henry, *De la phénoménologie*, T. I. *Phénoménologie de la vie* (pp. 105—123). Paris: PUF [collection «Épiméthée»].
- Kozachynska, V. (2016). *Subjectivity: Extension of Heterogeneous Spaces (Philosophical-Anthropological Dimension)*: Monography. [In Ukrainian]. Kyiv: Publishing House of National Pedagogical Dragomanov University. [=Козачинська 2016]
- Lévinas, E. (1974). *Autrement qu'être ou au-delà de l'essence*. La Haye: Nijhoff.
- Maldiney, H. (2007). De la transpassibilité. In: H. Maldiney, *Penser l'homme et la folie* (pp. 263—308). Grenoble: Éditions Jérôme Millon [collection «Krisis»].
- Renaut, A. (1989). *L'Ère de l'individu. Contribution à une histoire de la subjectivité*. Paris: Gallimard.
- Zahavi, D. (2011). Unity of Consciousness and the Problem of Self. In: S. Gallagher (Ed.), *The Oxford Handbook of the Self* (pp. 316—335). New York: Oxford University Press.

Received 02.10.2024

Viktoriiia KOZACHYNSKA,

Doctor of Science in Philosophy,

Senior Research Fellow at the Department of Philosophical Anthropology,

H.S. Skovoroda Institute of Philosophy, NAS of Ukraine,

4, Triokhsviatytska St., Kyiv, 01001.

vkozachynska@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9744-8300>

CONFUSION OF SUBJECTIVITY: BETWEEN TRAUMA AND (OVER)PASSION

Purpose is to discover the continuity of explications of subjectivity in the moduses of the structure of affectedness as constitutive for its heterogeneous nature. Theoretical and methodological basis are the principles of the phenomenological description of subjective experience, the means of historical and philosophical analysis, hermeneutical methods of understanding and interpretation. Methodological background is the idea of subjectivity as *transcendent in immanent*, which is a framework for the non-classical image of a man. The logic of the work is motivated by a shift from a situation of passivity to subjectivity, which is affected by the own history and gains the constitutive experience of trauma, hetero-(auto)affectedness or (over)passion. In the newest French phenomenological and (post) phenomenological studies vulnerable subjectivity, constituting in the moduses of structure of affectedness, is formed due to the exceptional experience of trauma, hetero-(auto)affectedness or (over)passion, which irreversibly (re)creates subjectivity “in spite of itself”. That is, the formation of subjectivity is disturbed by an exceptional experience, which, irrevocably denying the foundations of the subject’s existence, constitutes him “against himself”.

If the heteroaffected subjectivity of J. Lacan and E. Levinas is a passiveness principally, since the traumatic experience of passive “patience”, destroying the narcissistic ideas of subject about yourself, constitutes the subject “against his will”, then in (post)phenomenological research (M. Henri — A. Maldine) explicated between a trauma and an (over)passion subjectivity is formed in the structures of auto-affectedness, which connects passive acceptance of affect with active responsiveness — the response to affect. The continuity of explications of subjectivity in the moduses of the structure of affectedness — from the situation of passiveness to subjectivity, which gains the experience of trauma, hetero-(auto) affectedness or (over)passion, justifies the constitutiveness of affectedness for the heterogeneous nature of subjectivity.

Keywords: *subjectivity; passiveness; affectedness; trauma; Other; (over)passion.*